HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 22 juni 2016

Ö 4027-15

PARTER

Kärande vid tingsrätten

Landshypotek Bank Aktiebolag, 556500-2762

Box 14092

104 41 Stockholm

Ombud: Advokaterna MK och EF

Svarande vid tingsrätten

Tomas Axelssons dödsbos konkursbo, 510713-6219

Konkursförvaltare: Advokat PR

SAKEN

Bättre rätt

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadomstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

BESLUT OM HÄNSKJUTANDE ENLIGT 56 KAP. 13 § RÄTTEGÅNGSBALKEN

Värmlands tingsrätts beslut 2015-07-30 i mål T 5427-14

_____

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med utgångspunkt i de förutsättningar som anges i tingsrättens protokoll förklarar Högsta domstolen att Landshypotek Jordbrukskredit Aktiebolag har fått sakrättsligt skydd för fordringen på det aktuella jordbruksstödet genom ansökningen om stöd, pantsättningen och underrättelsen.

SKÄL

Bakgrund

1. TA bedrev lantbruk i Värmland. Han ansökte hos länsstyrelsen om kompensationsbidrag och ersättning för vallodling, två former av EU-stöd till jordbruket. I samband med detta lånade han pengar till verksamheten av Landshypotek Jordbrukskredit Aktiebolag. Som säkerhet för lånet pantsatte han sin fordran på Jordbruksverket avseende EU-stödet (genom vad som kallades säkerhetsöverlåtelse). Jordbruksverket underrättades om pantsättningen.

2. Länsstyrelsen beviljade sedan TA kompensationsbidrag och ersättning för vallodling. Innan Jordbruksverket hade fattat beslut om utbetalning av stödet försattes emellertid TA i konkurs. Eftersom det ansågs oklart om Jordbruksverket skulle betala ut medlen till Landshypotek eller till konkursboet, nedsattes medlen hos länsstyrelsen.

3. I tingsrätten pågår tvist mellan Landshypotek och konkursboet om bättre rätt till de nedsatta medlen.

Den hänskjutna frågan

4. Tingsrätten har till Högsta domstolen hänskjutit följande fråga. Har Landshypotek, i första hand genom pantsättningen (säkerhetsöverlåtelsen) och underrättelsen eller i andra hand genom pantsättningen, underrättelsen och länsstyrelsens beslut att bevilja jordbruksstöd, erhållit en sakrättsligt verksam och intjänad rätt till den på staten förvärvade fordringen på jordbruksstöd?

Sakrättslig verkan av pantsättning av fordran

5. Pantsättningen avser en fordran på kompensationsbidrag och ersättning för vallodling enligt förordningen (2007:481) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder. Ansökan om sådant stöd görs hos länsstyrelsen. Sedan länsstyrelsen har prövat ansökningen och beviljat stöd, ankommer det på Jordbruksverket att betala ut stödet.

6. Jordbruksverket har underrättats om pantsättningen av TAs fordran (jfr 31§ skuldebrevslagen).

7. Av allmänna grundsatser följer att verkan av pantsättningen med giltighet mot tredje man inträder först när den pantsatta fordringen kan anses som tillräckligt bestämd; dessförinnan har panten inte något reellt förmögenhetsvärde (jfr NJA 1973 s. 635 och NJA 1995 s. 157). Det finns inte någon för alla fall gällande princip för när en fordran ska anses ha uppkommit i detta avseende (jfr NJA 2009 s. 291).

8. Förutsättningarna för kompensationsbidrag och ersättning för vallodling är fastlagda i 2007 års förordning och anslutande EU-regler. Prövningen av en ansökan om sådant stöd är normstyrd utifrån givna förhållanden och ger inte

utrymme för några skönsmässiga bedömningar eller mera allmänna överväganden om lämpligheten av stödet. En fordran på jordbruksstöd av detta slag får därmed i sakrättsligt hänseende normalt anses som tillräckligt bestämd redan vid en ansökan om stödet, dvs. innan länsstyrelsen har beviljat stödet (jfr däremot förutsättningarna för stöd i NJA 1953 s. 465; jfr även det norska rättsfallet Rt-1999-2073).

9. Det förhållandet att en bristfällig ansökan kan behöva kompletteras, eller leda till ett lägre belopp efter vad som föreskrivs i 2007 års förordning, påverkar i sig inte den sakrättsliga giltigheten av pantsättningen.

Slutsats

10. Landshypotek har alltså fått sakrättsligt skydd för fordringen på det aktuella jordbruksstödet genom ansökningen om stöd, pantsättningen och underrättelsen. Den av tingsrätten ställda frågan ska besvaras i enlighet med detta.

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff, Martin Borgeke, Dag Mattsson (referent) och Stefan Johansson

Föredragande justitiesekreterare: Frida Barrstrand